

ANNOUNCING THE DATE FOR ראש חודש

ראש חודש is generally viewed as the means by which the community is informed of the upcoming date for ראש חודש. That premise presupposes that throughout Jewish history, synagogues followed the practice of announcing the date for the oncoming ראש חודש on the שבת before. In truth that practice is not found in any sources that predate the period of the ראשונים. This is what we find in סדר רב עמרם:

סדר רב עמרם גאון (הרפנס) סדר ראש חודש-ומקדש וגולל ספר, ואומר.
יהי רצון מלפני א-להי השמים לכונן את בית חיינו, ולהשיב שכינתו לתוכו, ואמרו אמן.
יהי רצון מלפני א-להי השמים לרחם על פליטתנו, ולחמול על שאריתנו ולעצור המגפה והמשחית והדבר והרעב והשבי והביזה וגזירות קשות לבטל מעלינו ומעל כל ישראל, ואמרו אמן.

יהי רצון מלפני א-להי השמים לקיים לנו את כל חכמי ישראל, הם ובניהם ותלמידיהם בכל מקומות מושבותיהם, ואמרו אמן.

יהי רצון מלפניך א-להי השמים שנשמע ונתבשר בשורות טובות מארבע כנפות כל הארץ, ואמרו אמן.

מי שברך אברהם יצחק ויעקב אבותינו הוא יברך את כל אחינו ואחיותינו בני ישראל הבאים בכנסיות לתפלה ולצדקה. הקב"ה ישמע תפלתם ויעשה חפצם בטוב ואמרו אמן.
אחינו ישראל ונשיאי ישראל הנתונים בצרה ושביה הקב"ה ירחם ויחנן אותם ויושיעם בעבור שמו הגדול ויוציאם מצרה לרוחה ומאפלה לאורה ואמרו אמן.

מי שעשה נסים לאבותינו וממצרים גאלם. הוא יגאל אותנו וישיב בנים לגבולם.
בסימן טוב יהא לנו ראש חדש (פלו' יום פלו' ויום פלו'). הוא יעשה עמנו נסים ונפלאות בכל עת ובכל שעה. לנו ולכל עמו ישראל.

הקב"ה יחדשהו עלינו ועל כל עמו ישראל בכל מקום שהם. לטובה ולברכה. לששון ושמחה. לישועה ולנחמה לפרנסה ולכלכלה. לחיים ולשובע, לשמועות טובות, ולבשורות טובות. ולגשמים בעתם. ואמרו אמן.

Translation: On Rosh Chodesh after the reading from the Torah, the prayer leader recites Half-Kaddish and they roll the Sefer Torah closed. They then recite: Yibei Ratzon . . . Whoever performed miracles for our forefathers and rescued them from Egypt, He should rescue us as well and He should bring about the return of His sons to Israel. May it be a favorable omen, the new month (blank) falls on (blank and blank). May G-d perform for us miracles and wonders at all times, to us and to all the Jewish People. May G-d renew the cycle of the Moon for us and for all the Jewish People for good and as a blessing; for happiness and joy; for redemption and comfort; for financial gain and the fulfillment of our needs; for life and satisfaction; for good tidings and good news; and for rain at the right time. Let us say: Amen.

According to סדר רב עמרם גאון, the announcement publicizing the date of ראש חודש took place on ראש חודש itself; not at the outset of ראש חודש but at the end of קריאת התורה during תפלת שחרית on the first day of ראש חודש. Since the announcement was broadcast over twelve hours after ראש חודש had begun, it clearly was not being made for the purpose of informing the public of the date of ראש חודש. Instead, we can conclude from the placement of the announcement that it was meant to be one of the types of prayers which were recited while the ספר תורה was out of the ארון קודש as part of קריאת התורה, similar to the מי שברך prayers. (Admittedly, one could argue that one goal of the announcement was to advise the community as to whether ראש חודש was one or two days.)

We have the benefit of an additional source that we can review to determine if prior to the period of the ראשונים an announcement was made in synagogues as to the upcoming date of ראש חודש. Thanks to research being performed on the Geniza material that was found in the attic of a synagogue in Cairo in the late 1880's, we can study a series of פיוטי קידוש ירחים, liturgical poems that were composed to celebrate the commencement of a new month. The most well known of this genre of פיוטים are those found among the פיוטים of רבי פינחס הכהן, a student of רבי יהודה הקליר. Professor Shulamit Elitzur on pages 68-73 of her book: פיוטי קידוש ירחים presents two views as to when these פיוטים were recited. She cites the position of Mordechai Margulies who in his book: מועדים וצומות opines that in ארץ ישראל they followed the practice of reciting קידוש על היין at the outset of ראש חודש and that the פיוטי קידוש ירחים were recited as a part of that קידוש. Professor Elitzur herself suggests that the פיוטי קידוש ירחים were recited as part of ברכת המזון on ראש חודש. In her presentation, she acknowledges that none of the scholars who have studied the פיוטי קידוש ירחים concluded that the פיוטים were recited in synagogue on the שבת before ראש חודש as part of an announcement informing the congregation of the oncoming date of ראש חודש.

A clue as to the purpose of announcing the day of ראש חודש may be found when comparing the wording used for the announcements in various נוסחאות:

נוסח אשכנז – מי שעשה נסים לאבותינו, וגאל אותם מעבדות לחרות, הוא יגאל אותנו בקרב, ויקבץ נדחינו מארבע כנפות הארץ, חברים כל ישראל, ונאמר אמן. ראש חודש

1. Copies of all 14 פיוטים were included as supplements once a month beginning with Newsletter Vol. 2 No. 23 and ending with Newsletter Vol. 3 No. 22. They can be found in the newsletter compilations for קריאת שמע and for the first three ברכות of שמונה עשרה.

להבין את התפלה

(פלוגני) יהיה ביום (פלוגני) הבא עלינו ועל כל ישראל לטובה.

נוסח ארץ המזרח – מי שעשה נסים לאבותינו וממצרים גאלם, הוא יגאל אותנו וישיב בנים לגבולם. בסימן טוב יהא לנו ראש חודש (פלוגני) ביום (פלוגני ופלוגני).

מהחזר רומא – מי שעשה נסים לאבותינו הוא יעשה עמנו ויקבץ אותנו מארבע כנפות הארץ ונאמר אמן: כך נזרו רבותינו המכובדים שנכריז בפני הקהל הקדוש הזה שיהיו יודעים גדולים וקטנים שיש לנו ראש חדש פלוגני יום פלוגני ופלוגני בחשבון רבותינו יום פלוגני. הרחמן ישמח אותנו ויקבץ אותנו מארבע כנפות הארץ ונאמר אמן:

Translation: Whoever performed miracles for our forefathers, He should do likewise for us and He should gather the Jewish People from all the corners of the world. Let us say: Amen. Thus our honored Sages instituted a practice to announce before the holy congregation so that the old and the young may know that (blank) month will fall on (blank and blank) based on the calculations made by our Sages. May G-d bring us joy and gather the Jewish People from all the corners of the world. Let us say: Amen.

נוסח רומניא – הקול כל עמא הבו דעתכון למשמע קל קדוש ירחא הדן כמה דגזרו מרנן ורבנן חבורא קדישא דהוו יתבין בארעא דישראל. אית לן ריש ירחא דפלוגני בכך וכך בשבת חושבניה ומנינה בכך בשבת מלכא דעלמא יעכדיניה לסימנא טבא לנא ולכל עמיה בית ישראל.

Translation: All present focus your attention and listen to the following announcement that will proclaim the date of the new month as was ordained by our Sages, the holy group, which once regularly convened in Eretz Yisroel. We will be celebrating Rosh Chodesh on this and this day of the week which has been calculated to occur on that day of the week. May G-d grant that it be a propitious event for us and for all the Jewish People.

Eliezer Levy, on page 190 of his book, *יסודות התפלה*, sees the differences in wording as providing the following basis for announcing the date of ראש חודש:

המנהג לברך את החודש ולהכריז עליו, נזכר בסידורו של רב עמרם גאון ונוסד בימי הגאונים, כשהקראים ענן וסיעתו ביטלו חשבון העיבור וקביעת המועדים על פיו ודרשו להנהיג שוב קידוש החודש על פי הראייה. וכדי להוציא מליבם של הקראים, הנהיגו חז"ל להכריז לפני הקהל על קביעת החודש לפי החשבון המקובל. וכבר נמצא בנוסח של מחזור לבני רומא: "כך גזרו רבותינו, שנזכיר בפני הקהל הקודש הזה, שיהיו יודעים גדולים וקטנים, שיש לנו ראש חודש פלוגני יום פלוגני בחשבון רבותינו".

Translation: The practice of blessing the month and to announce its onset date is referred to in Seder Rav Amrom Gaon and was established in the period of the Gaonim at a time when the Karaites, led by Anan and his followers, abolished the method of calculating leap years and establishing the dates of holidays and sought to renew the practice of establishing the date of the new month through eyewitness testimony. In order to discourage anyone from following the Karaite practice, our Sages instituted the custom of announcing the new month and emphasizing that the date was set through mathematical calculations made by the Sages. In that vein, we find the following words in the Machzor that follows the Roman rite: So our Sages decreed,

that we should proclaim before this holy congregation so that old and young may know that a new month (blank) will arrive on the (blank) day based on calculations made by our Sages.

The basis for announcing the date of ראש חודש that is provided by Eliezer Levy may also help explain the following statement by the כל בו:

ספר כלבו סימן לז—וכשחל ראש חדש להיות באותה שבוע מכריז החזן ואומר יהי רצון וכו' וכו' וסימן סדורם כרקשנ"ה, לכונן, לרחם, לקיים ושנשמע ונתבשר להשמיד אויבינו, יקום פורקן, כך גזרו.

Translation: If Rosh Chodesh is scheduled to fall on one of the days in the week following Shabbos, the leader makes an announcement on Shabbos after Kriyas Ha'Torah. This what he says: the Yehei Ratzon paragraphs. The order of the paragraphs follows an abbreviation containing the first letter of the first word of each paragraph. Then Yikum Purkun and the paragraph that begins: so our Sages decreed.

It would appear that in the locale where the כלבו lived יקום פורקן was only recited on a שבת that preceded ראש חודש. Clearly its purpose was to pray for the welfare of the Rabbinat who had calculated the onset date the month. Without their calculations, we would not be able to establish the dates of the holidays.

Rabbi Joseph Soloveitchik, ז"ל, in an article entitled: הזכרת ראש חודש וחול המועד, in the book: שיעורים לזכר אבא מרי ז"ל on page 149, provides an alternate explanation as to why the practice of announcing the date of the new month was instituted:

אם כן ישנה חלות קביעות גם בנוגע לחשבון, אלא שבזמן הראיה היו הקובעים על פי השבון בית דין הגדול ופעולתם המסויימת נחשבה מעשה קביעה, ואילו עכשיו נשתנה רק דבר אחד: במקום בית דין כנסת ישראל קובעת, והקביעות מתקיימת על ידי קבלת החשבון על ידי האומה והפעלתו במציאות.

Translation: Therefore, the mathematical process of establishing a new month is given equal acceptance with the process that established the date of the new month by eyewitness testimony. Previously the Great Court established the onset date of the new month by eyewitness testimony. Part of that decision making process involved mathematical calculations. When the Great Court was no longer functioning only one part of the process of establishing the onset date of the new month changed: instead of the Great Court establishing the date of the new month, the Jewish People as a nation established the date of the new month. The establishment of the date became set each month once the Jewish People accepted the calculations made by our Sages. It then became activated.

ועוד נראה שיסוד זה משתקף במנהג במסגרת התפלה, והוא הכרזת החודש. יש מקום להניח כי בתקופת הגאונים היתה הכרזה זו נהוגה בראש חדש עצמו. כמשתמע בסידור רב עמרם גאון, שהשמיט הכרזה זו מסדר תפלת שבת, והביאה כולל פיסקת מי שעשה נסים וכו', "בסימן טוב יהא לנו ראש חדש פלוני יום פלוני ויום פלוני", "סדר ראש חדש". ועיין גם בפירוש "תיקון תפלה" שב"אוצר התפלות" אשר בבארו את ברכת החדש ציטט נוסחת

להבין את התפלה

מחזור בני רומא, שאף ממנה ניתן להבין, אם כי אין זה מוכרח, שהכריזו בראש חדש עצמו:² "כך גזרו רבותינו שנכריז בפני הקהל הקדוש הזה וכו' שיש לנו ראש חדש פלוני יום פלוני ופלוני בחשבון רבותינו".

Translation: The current process of establishing the date of the new month is articulated within our liturgical practices; particularly in the custom of announcing the new month. It appears that at the time of the Gaonim, the announcement concerning the new month took place on Rosh Chodesh itself. That fact can be gleaned from Seder Rav Amrom Gaon who did not include the need for an announcement in his section on the prayers of Shabbos. Instead, he inserted the announcement together with the preamble: Who performed miracles etc., as an omen of good luck, the new month (blank) will fall on (blank and blank), in the section entitled: Rosh Chodesh. Check also the commentary "Tikun Tefila", in the book: Otzar Ha'Tefilos", who in his explanation of Brichas Ha'Chodesh cited the wording found in the Machzor Bnei Romah. From the following wording we can also suggest, although it is not the only conclusion one can draw, that it was their practice to announce the date of the new month on Rosh Chodesh itself: So our Sages decreed that we should announce in front of the holy congregation etc. that Rosh Chodesh (blank) falls on (blank) day and (blank) day, based on the calculations made by our Sages.

הדברים מחוורים כשמלה, שמנהג זה התבסס על חלות שם קביעות הכרוכה בתיקון מועדים על פי החשבון. אמנם טעה בעל "תיקון תפלה" שם בשערתו כי לפי המנהג הזה מתקיימת בכך מצות קידוש החדש מדאורייתא. הקביעות האמיתית מתגשמת על ידי נוהג והסכם כל ישראל, ואין הכרזת החדש אלא מנהג בלבד. אבל בתור מנהג ישראל שתורה הוא, מופגנת כאן ההלכה של קביעות החדש, המתבטאת על ידי ההכרזה. לפיכך אנו גם אומרים חברים כל ישראל לפנייה. ההכרזה הלא קשורה בקביעות כנסת ישראל כולה, ובכך כשרק ציבור מצומצם נמצא אנו מצהירים הגיגית על אחדות ישראל כדי לצרף ציבור זה לאומה כולה. כמו כן, מודגש ומודגם יסוד האחדות והצטרפות לכלל המתאחד ומתאגד על ידי חזקת ספר תורה בשעת ההכרזה. דעיין בתוספות ברכות (מה, א ד"ה ולית) שציטמו בשם פרקי דר' אלעזר דמעברים את השנה "בעשרה ואם נתמעטו מביאין ספר תורה ועושין עגולה". הרי שהאחיזה בפר משלימה לעשרה-כלומר, מעשה עיבור שלהם מתקיים בפעולת התמוזנות עם האומה כולה.

Translation: It is clear that the custom to announce the date of the new month was instituted in order to give credence to the practice of setting the dates of the holidays by way of mathematical calculations. The author of the commentary "Tikun Tefila" erred in his suggesting that this practice is a means by which we fulfill the Biblical requirement of setting the date of the new month. The credence that is given to the date chosen as the first day of the new month emanates from the conduct of the Jewish community in their acceptance of the date. The announcement itself is only a custom, yet based on the rule that a custom that is accepted by the Jewish community becomes like a Biblically mandated rule, we see the development of a

2. It is clear that Rabbi Soloveitchik was relying on the citation of the סידור אוצר התפילות and did not have an opportunity to view an actual copy of the מחזור בני רומא. In the copy available at the Beurei Hatefila Institute website, published in the 1500's, the announcement is found among the prayers that come before תפלת מוסף on שבת. It is preceded by the note: בשבת שלפני ראש חדש מכריזין ואומרים, on the Shabbos before Rosh Chodesh, it is customary to announce and to say.

process by which the community gives credence to the setting of the date of the new month. That process is revealed by the use of the announcement. That further explains why we say before the announcement: all of the Jewish people are friends with each other. The announcement confirms the credence that the Jewish people can bestow. Even with only a small portion of the Jewish people present, that group can call out joyfully about the unity of the Jewish people, in order to tie their congregation with all the other congregations. Similarly, we see this idea of unity and of joining with other congregations in the act of holding the Sefer Torah while the announcement is being made. Check the comments of Tosafos in Maseches Brachos in which Tosafos points to Pirkei D'Rav Eleizer to demonstrate that we may establish a leap year with the presence of ten men. If ten men are not present, they can bring a Sefer Torah to complete the number and sit in a circle. This shows that holding a Torah can fulfill the need to have a tenth man. What is meant is the following: establishing a leap year can be fulfilled by an act that links the group with the rest of the Jewish community. That act is holding the Sefer Torah.

In the opinion of Rabbi Soloveitchik the announcement of the date of the new month serves a very important function. The announcement indicates the acceptance by the Jewish community of the mathematical calculations undertaken by our Sages in determining the onset date of the new month. The acceptance of the date of the new month is what we can point to as to what currently establishes the date of the new month in the absence of the Great Court.

Addendum To Last Week's Supplement

Last week's supplement contained six title pages of Hebrew books that were published before World War I. The pages contained the names of the heads of the local government and offered a prayer for their welfare. It appeared that the practice was widespread among Hebrew book publishers. In my note on the Supplement, I pointed out that I could not find an explanation as to why the practice was followed. It occurred to me last **שבת** that perhaps the reason for the practice was to discourage Hebrew book burnings. The local population might have hesitated to burn books that contained the names of the heads of the governments particularly if the reference contained a prayer for their welfare.